

o bé és Manuel de Lasarte? Esperarem a veure la tesi doctoral de l'estudiant que la fa actualment i aleshores sortirem de dubtes.

¿Hem de fer cas del repertori tarragoní de Javier Herrera quan diu que *El Restaurador* (Tortosa, 1908) és bilingüe, o d'aquest cens (p. 320) quan afirma que era en llengua castellana? La citació de les memòries de M. Domingo a *La Lucha*, dels Martús, com a propietaris de *La Montaña*, la sèrie d'articles de Aymamí sobre els diaris barcelonins, les monografies locals, tan riques, etc., ens facilitarien noves dades. Repassar la bibliografia, estudiar la premsa, analitzar-la en equip és tancar apartats i completar sèries. Fou director del *Brusi* Ramon Serret el 1936? Ho fou també Domingo Garcia Pujol quan el seu nom apareix a la Memòria de l'Associació de la Premsa de Barcelona del 4 de març de 1923? Què sabem d'aquell Josa, també director del periòdic aquests agitats anys? Si aquests dubtes els tenim en el periòdic que té més bibliografia —hi hem localitzat més de dues-centes referències, sense comptar el centenar de notes informatives dels darrers crítics temps—, què no succeirà en els altres periòdics?

Les il·lustracions, un capítol important, no és tampoc excusat de les preses. A vegades hi ha intercanvi (p. 454 per 456), a vegades són inexistents, cas del diari *L'Agenda de Barcelona* apare-

gut el 1994, i en d'altres avinenteses també hi ha llacunes. El *Butlletí del Comitè de Defensa Local* de Vilanova i la Geltrú (p. 37) també apareix sense il·lustració, quan l'estudiós local Sixte Moral i Reixach, autor de mitja dotzena d'estudis sobre la premsa vilanovina, reproduïx una portada de l'ignorat periòdic.

En síntesi, obra important, de les essencials de referència i que serà consultada i utilitzada per la seva vàlua. Obra que aporta multitud de dades i que ens dóna informacions, per primera vegada, de nous títols dels quals no se n'havia publicat mai res. Aporta, per tant, un riquíssim i interessant material que serà estimulat per a noves recerques. Però caldrà considerar-la, com la *Història de la premsa catalana* de Joan Torrent i Rafael Tasis, amb prevenció i amb dubtes i reserves. Enmig del desert, tanmateix, fresc oasi tot i la salabor de l'aigua fontívola. Acabem aquest comentari sumant-nos a la crida que fa Ramon Alberch, amb la qual tanca aquest valuós i precipitat treball, demanant l'edició d'uns pocs exemplars dels diaris en paper de qualitat, atesa la destrucció evident del paper premsa antic i com a petició per a la conservació del patrimoni hemerogràfic català.

Josep M. Figueres

JONES, Daniel E.; BARÓ I QUERALT, Jaume

La indústria musical a Catalunya

Barcelona: Llibres de l'Índex, 1995. (Quaderns de Comunicació, 4)

Pròleg de Josep Gifreu.

L'obra *La indústria musical a Catalunya*, de Daniel Jones assistit per Jaume Baró, és indiscutiblement una de les aportacions més importants dels últims anys en l'àmbit general de la història i de l'estructura de la comunicació, tant a

nivell català com a nivell espanyol. Ho és fonamentalment pels motius següents:

— perquè és una obra pionera en l'estudi de l'evolució de la indústria dis-

cogràfica i aporta informacions originals o bé d'accés difícil, les interpreta amb una gran competència i perfila allò que ben segur ja quedarà consagrat com un camp específic de treball dels interessats en la història i en l'estructura de la cultura de masses;

- perquè l'esforç de documentació sobre els diversos contextos històrics —de l'internacional fins a l'estrictament català— de naixement, creixement i implantació de la indústria musical, converteix el llibre en un veritable manual d'orientació per a especialistes —que són molt pocs—, investigadors de camps veïns i per als estudiants;
- perquè l'ambició i el rigor del treball contribueix a acostar l'objecte d'estudi —indústria musical/fonogràfica/discogràfica— al reconeixement de la seva importància real, injustament i injustificablement menystinguda en els ambients acadèmics.

Mentre que, mica en mica, hem pogut assistir a la dignificació dels estudis d'història del cinema al nostre país, a la renovació de la història de la premsa i del periodisme, a l'inici d'estudis d'envergadura en història de la ràdio i a l'aparició d'obres panoràmiques sobre la televisió, feia estrany contemplar el cordó de silenci (paradoxes!) que envoltava un dels pilars bàsics i més espectaculars de la cultura de masses dels últims trenta anys. La precarietat de les reflexions sobre l'impacte de la veritable «revolució industrial» desplegada durant el nostre segle sobre les formes de vida dels joves i, de retruc, sobre tota la societat, és difícil d'explicar, si no és que acceptem que, en el marc del menyspreu que els materials i els fenòmens de la cultura de masses solen suscitar entre els analistes socials, el sector del disc ha aparegut com un segment particularment bord i rebutjable. I això malgrat que, com consigna d'entra-

da J. Gifreu en el pròleg, «si hi ha una activitat cultural que representi la síntesi més contundent entre mercat global i consum local, entre producció industrial i consum particular, és sens dubte la musical».

El llibre està organitzat en set capítols, seguits d'unes conclusions.

Al primer capítol, «Trajectòria econòmica de la música», es dibuixa l'evolució de la indústria musical internacional fins als anys setanta i s'hi emmarquen les genealogies espanyola i catalana del sector. Hi ha una molt bona síntesi feta a partir de la informació més substancial i rellevant referida a l'evolució tecnològica, econòmica i cultural del medi massiu menys intervingut des dels Estats occidentals. Segons el meu criteri, es tracta del capítol d'una rendibilitat docent immediata més directa per a les facultats de comunicació.

El segon capítol, «Suports fonogràfics», aprofundeix la descripció i l'avaluació del canvi de tipus tècnic fins a les innovacions més recents i descriu l'evolució internacional de l'equipament domèstic de reproducció musical en les darreres dècades, centrant-se immediatament en el cas espanyol i, de manera especial, en l'àmbit dels Països Catalans. Aquest capítol conté com una aportació fonamental el treball de combinació de dades i fonts que permeten dibuixar amb precisió (quantificadament) la progressió dels aparells reproduïdors i la seva incidència en la vida quotidiana. Aquesta tasca és imprescindible per poder evitar l'excés de subjektivisme que, en la història recent de la cultura i de la comunicació, ens fa prendre sovint com a punt de referència cronològic i analític preferent el nostre minúscul entorn. Aquest capítol interessa tant la història recent com l'estructura de la comunicació, i també professionals preocupats per disposar d'una visió panoràmica i evolutiva del sector a l'hora de prendre decisions estratègiques.

El tercer capítol, «Mercat fonogràfic», desplaça el centre d'atenció dels aparells al camp del consum discogràfic, mentre que el quart, «Edició i comercialització dels fonogrames», centra el punt de mira en el desplegament de les empreses que han protagonitzat els episodis principals (activitat pionera, innovacions, fusions, contenciosos, etc.) de la història musical. Tots dos capítols mantenen l'estructura i l'ordre del segon, amb la seva escala òptica que enfoca successivament els escenaris internacional, espanyol i català.

El capítol cinquè, «Paper dels mitjans de comunicació», fa referència a les vinculacions entre el sector industrial i la ràdio, la televisió i la premsa especialitzada, en el nostre espai espanyol i català. Aquí, com és lògic, es tracta de sintetitzar dades i orientacions sobre una informació més fàcilment disponible. També són els Països Catalans el focus d'atenció preferent del sisè capítol, «Música en viu», decantat encertadament cap a l'avaluació dels hàbits de consum i recepció de les diverses modalitats musicals per part de la gent, la situació dels professionals, els locals especialitzats i l'estructura de la producció, la promoció i la contractació.

El setè apartat, «Continguts i llengües», procura establir un balanç de les preferències musicals de la població, a partir de les fonts disponibles, tant públiques com privades, com també de la mesura de l'hegemonia en el consum musical a Catalunya de l'anglès (37,5%) i del castellà (33,3%) en front del català (13,3%). En aquest capítol, les dades són prou interessants però semblen parcials i no queda clara la modalitat d'enquesta que va servir per obtenir-les. Tanca el bloc un recorregut per la història de la presència del català en el sector (Nova Cançó, Rock català, etc.) i la intervenció de la Generalitat d'ençà del seu restabliment.

Les «Conclusions» proporcionen un breu mapa de situació, ben ordenat i justificat, que destaca el volum d'un mercat modest però considerable i amb unes potencialitats de creixement grans, mentre evidencia l'escassa presència de capacitat de producció i de decisió catalanes dins d'aquest mercat propi. L'exposició de conclusions finalitza amb una llista de punts febles i mancances del sector musical català, que combinen la perspectiva industrial amb la cultural, i que constitueixen una declaració d'obligada difusió entre el personal del gremi i els veïnatges vinculats.

Voldria destacar la importància i la qualitat de les notes al text, disposades al final de cada capítol —seguint un criteri editorial potser discutible—, que moltes vegades proporcionen pistes de gran detall i d'aquella mena d'erudició discreta que només pot proporcionar una llarga dedicació al tema i el contacte estret amb experts i col·leccionistes que treballen al marge de les rutines acadèmiques.

Cal assenyalar també, tanmateix, alguns defectes de l'edició, imputables a la casa editora i no pas als autors, que fan innecessàriament obscurs alguns quadres i treuen eficàcia a alguns encapçalaments dels subcapítols. Aquests detalls serien fàcilment esmenables en una reedició.

La indústria musical a Catalunya constitueix, comptat i debatut, un excel·lent instrument per organitzar vies de reflexió sobre els procediments, l'abast i el sentit i la transcendència de la transformació completa del paisatge acústic contemporani. Sobre com la quasi universal condició d'escoltadors empedreïts de sons produïts industrialment afecta les reaccions de la fera privada i pública que anem arrossegant per entre una frondosa i enrevessada vegetació multimèdia.

Joan Manuel Tresserras